

Гринчишин Віктор Ігорович

студент гр. ФФМ-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидор І. П.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеве оподаткування відіграє сьогодні важливе значення та виступає вагомим інструментом ефективного функціонування як конкретної адміністративно-територіальної одиниці, так і держави загалом, адже місцеві податки і збори є складовою частиною системи оподаткування і відповідають інтересам органів місцевої влади та місцевого самоврядування, оскільки є самостійним джерелом надходжень до місцевих бюджетів. Проте, місцеві податки та збори в Україні не достатньо виконують фіскальну функцію та не у повному обсязі сприяють фінансовій автономії територіальних громад. Як правило їх частка складає до 16% усіх доходів місцевих бюджетів. Якщо порівняти з практикою західних країн інститут місцевих податків і зборів в Україні фактично залишається недієздатним.

У наукових дослідженнях останніх років питання місцевого оподаткування достатньо широко розглянуто. Серед вітчизняних науковців та дослідників, праці яких відіграють суттєву роль у зазначеній проблематиці, слід відмітити Т. Бондарук [5], В. Зубенко [4], О. Кириленко [1], І. Луніна [2], Н. Сошка [6] та інші. Необхідність більш детального дослідження суперечностей місцевого оподаткування та обґрунтування перспектив удосконалення справляння місцевих податків та зборів в Україні потребують досліджень у даній сфері.

Місцеві податки та збори – «це обов'язкові платежі, суми яких згідно із законодавством України встановлюються органом місцевого самоврядування на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (села, селища, міста чи об'єднання сіл) та які зараховуються до її місцевого бюджету» [3].

Місцеві податки і збори необхідні для того, щоб «...місцеві органи влади мали можливість надавати послуги, рівень яких у населення асоціюється з обсягом сплачених податків. Кошти, зібрані на місцях використовуються більш ефективно, аніж виділені центральним урядом» [5].

Варто звернути увагу на те, що система місцевого оподаткування в Україні притаманні недоліки, а саме:

- не суттєве фіскальне призначення місцевих податків і зборів;
- недостатній перелік цих податків і зборів в порівнянні з місцевим оподаткуванням інших країн;
- відсутність права самостійного встановлення органами місцевого самоврядування власних податків і зборів на своїй території;
- мала зацікавленість місцевих органів влади стосовно додаткового залучення коштів від мобілізації місцевих податків і зборів;
- відсутність відповідності концепції «податки – блага»;

– «...недосконалість механізмів справляння податків, які відображають політику місцевих органів влади (екологічні податки, плата за певні послуги місцевих органів влади)» [4].

У міжнародній термінології місцеві податки і збори визначаються як локальні податки, вони виступають основою дохідної бази місцевих бюджетів значної кількості західних держав. Місцеві органи влади в таких країнах як США, Франція, Італія, наділені правом самостійно встановлювати місцеві податки і збори.

У різних країнах світу неоднакова кількість місцевих податків і зборів. Зокрема, у Великій Британії існує один місцевий податок, який стягується з нерухомого майна – землі, будівель, крамниць, установ, заводів і фабрик, причому сільськогосподарські угіддя та будівлі на них, церкви не підлягають оподаткуванню. В Японії запроваджено три основні місцеві податки. Це, «...підприємницький податок, який нараховується на прибуток, корпоративний муніципальний податок та зрівняльний податок, що є фіксованою сумою податку, розмір якої залежить від розміру капіталу юридичної особи та чисельності працюючих. Найбільшу кількість місцевих податків запроваджено у Бельгії – 100, в Італії – 70, у Франції – понад 50. У США запроваджено такі місцеві податки, як податок з продажу, місцевий прибутковий податок, податки на прибуток корпорацій, на спадок, майновий податок» [6].

В Україні місцеве оподаткування не достатньо виконує фіскальну та регулюючу функції, є другорядним відносно загальнодержавної системи оподаткування. Саме тому вітчизняна система місцевого оподаткування, потребує подальшого розвитку у контексті зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування.

Відтак, діючи на сьогодні в Україні система місцевих податків і зборів, як і податкова система країни в цілому, потребує постійного удосконалення, оскільки від неї вимагається, з одного боку, забезпечення фінансовими ресурсами потреб органів місцевого самоврядування, а з іншого, бути інструментом місцевої соціально-економічної політики, спрямованої на виконання завдань збалансованості економіки та розвитку регіонів. Пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен йти не лише в напрямку простого збільшення платників податків та розширення бази оподаткування, а й у напрямку вибору таких платників і встановлення таких податків, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль при достатньому обсязі надходжень, що надасть можливість створити надійне джерело дохідної частини місцевих бюджетів. Дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної системи місцевого оподаткування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Кириленко О. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). Київ: НІОС, 2000. 384 с.

2. Луніна І. Стратегія реформування місцевих бюджетів в Україні. *Дзеркало тижня*. (03.06.2006 р.). № 21. URL: <http://www.dt.Ua/newspaper/articles/46884#article> (дата звернення: 19.05.2022)

3. Бондаренко Д. Місцеві податки та збори у контексті податкового кодексу України: теоретико-порівняльний аспект. *Науково-теоретична конференція викладачів, аспірантів, співробітників та студентів юридичного факультету*: тези доп.: у 3-х ч., м. Суми, 20 квітня 2011 р. / відп. за вип.: С. Дегтярьов, В. Горевий. Суми: СумДУ, 2011. Ч. 1. С. 9-15.

4. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – березень 2013 р. / В. В. Зубенко та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження» USAID. Київ, 2013. 70 с.

5. Бондарук Т. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2013. 529 с.

6. Сошка Н. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. *Ефективна економіка*. 2011. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=783> (дата звернення: 19.05.2022)